

Ampliant la mirada. Un assessorament de centre acollidor*

L'article mostra el procés d'un assessorament de centre acollidor que pretenia assentar les bases d'una mirada profunda envers les necessitats de la infància. El que preteníem era crear un espai de debat i de reflexió assossegada sobre la pràctica a l'aula que ajudés el professorat a esdevenir més conscient dels seus propis recursos i de les seves imatges individuals i com a grup. Un espai per repensar les bases del que significa educar.

Paraules clau: centre acollidor, assessorament a centre, formació del professorat, reflexió sobre la pràctica, treball en equip.

*Parteixo d'allò que m'ha estat donat,
desenvolupo el que és natural
i finalment arribo a la necessitat.¹*

Aquest poema de Chung Tse va ser la guia d'un assessorament de l'aula d'acollida al centre acollidor que, com a assessor LIC, vaig fer a l'escola Prat de la Manta, de l'Hospitalet de Llobregat, que pretenia establir les bases d'una mirada profunda envers les necessitats vitals de la infància.

Una història plena de complicitats

L'escola Prat de la Manta és un d'aquells centres en què un se sent acollit, on es respira un clima d'harmonia profunda, on hi ha una combinació especial de maduresa i vitalitat.

El curs durant el qual vam fer l'assessorament de centre acollidor va ser el quart any en què jo entrava a l'escola com a assessor LIC. Anteriorment, hi havia participat en altres formacions i intervencions amb el tutor o la tutora de l'aula d'acollida i amb tot el professorat sobre temes de lectura i de metodologies inclusives. Però, arribats en aquest punt, sentíem que el que calia fer aleshores era quelcom diferent, un espai més obert, més buit, amb una mirada més àmplia.

Un espai per compartir

La vida quotidiana als centres educatius és un frenesí. En un ambient així, no acostuma a haver-hi gaire temps per intercanviar ni compartir res amb les companyes i els companys. Aquell any començava també amb la incorporació de

molts mestres nous a l'escola. Tot aquest context previ ens va portar, a l'equip de coordinació, a planificar la creació d'un espai de trobada obert, sense cap currículum previ, sense cap necessitat angosant d'haver d'establir concrecions en accions immediates, però amb uns objectius clars: generar un espai per compartir vivències i experiències amb els companys i les companyes més enllà del cicle, disposar de temps per reflexionar en profunditat sobre les bases de la tasca educativa, acollir el professorat de nova incorporació i augmentar la cohesió del grup. En definitiva, un espai i un temps per gaudir de la reflexió sobre la vida al centre.

El context del centre ens va portar, a l'equip de coordinació, a planificar la

El context del centre ens va portar, a l'equip de coordinació, a planificar la creació d'un espai de trobada obert, sense cap currículum previ, sense cap necessitat angosant d'haver d'establir concrecions en accions immediates, però amb uns objectius clars

creació d'un espai de trobada obert, sense cap currículum previ, sense cap necessitat angoixant d'haver d'establir concrecions en accions immediates, però amb uns objectius clars

«Parteixo d'allò que m'ha estat donat»

Un amic em va passar un llibre sobre Chuang Tse, un mestre taoista, que

bàsicament és una invitació a mirar la vida amb profunditat. Mentre el llegia, vaig descobrir un passatge que em va captivar i que em va semblar adequat com a referència per a aquest nou assessorament. El poema està dividit en tres frases, cadascuna de les quals va esdevenir l'eix central del treball d'un trimestre. Així, durant el primer trimestre de curs, ens vam centrar en la primera frase del poema: «Parteixo d'allò que m'ha estat donat».

L'alumnat, el professorat, tu i jo, tots tenim unes arrels sense les quals no seriem aquí. Ens poden agradar o no, però el cert és que són les nostres arrels, «allò que ens ha estat donat». I tot regal mereix un reconeixement, una mirada d'agraïment i de respecte vers allò que ens ha precedit.

L'escola mateixa té unes arrels també: fonamentalment, totes aquelles persones que hi han treballat durant anys. I els nens i les nenes igualment tenen les seves arrels, les quals cal mirar amb reconeixement i agraïment.

Des d'aquesta mirada sistèmica, el primer trimestre el vam dedicar a recor-

dar els orígens de l'escola, els moments més significatius, les anècdotes més divertides. I ho vam fer mitjançant l'exploració de diferents llenguatges expressius, des del cos, l'art i la paraula. El professorat de nova incorporació va poder sentir, així, tot el que l'escola havia significat per la vida de les persones que hi treballaven. I aquest professorat de nova incorporació també va poder aportar les seves vivències d'altres llocs en què havien treballat, però primer calia el reconeixement d'un camí recorregut, d'una ànima del grup.

Posteriorment, vam dedicar diverses sessions a reflexionar sobre les arrels dels nens i les nenes, les seves famílies. I, malgrat que el centre sempre ha estat molt dinàmic en l'acollida i la creació d'espais d'intercanvi amb les llars, van començar a aparèixer propostes i concrecions noves de forma quasi espontània: un enfocament més obert de les reunions de mares i pares, la creació d'un nou espai de diàleg sobre criança a través del món dels contes o la inclusió i la presència de familiars en uns altres moments a l'aula.

«Desenvolupo el que és natural»

Aproximadament en iniciar el segon trimestre, vam començar a compartir les experiències que s'estaven portant a terme a les aules, juntament amb les inquietuds que hom vivia i els reptes que calia afrontar en la vida quotidiana.

L'atenció a la diversitat va aflorar com un tema recurrent: com podíem arribar a cadascun dels alumnes i les alumnes en un entorn per definició homogeneïtzador?

Sovint, les solucions als reptes més complexos requereixen ampliar la mirada i copsar una realitat més profunda. Certament, les investigacions psicològiques i pedagògiques aporten elements importants per a la reflexió, però és el cultiu de la percepció i la reflexió en grup el que més pot ajudar a crear imatges noves.

A partir del diàleg i la reflexió sobre la pràctica, vam anar descobrint que la solució al repte de la diversitat no passava per fer més coses, sinó, al contrari, per anar traient tot el que no ens ajudava en el nostre propòsit, moltes d'aquelles inèrcies del sistema educatiu

que no permeten centrar la mirada en els infants i els processos que van seguint.

I així vam anar destriant allò bo o desitjable d'allò adequat, per redescobrir el que és fonamental, que no és sinó allò que respecta profundament la naturalesa de la infància.

En una d'aquestes sessions, sense pretendre-ho, ens vam plantejar què era per al grup allò que tot infant havia d'aprendre o desenvolupar a l'etapa de primària. En van sortir set o vuit aspectes, no més. Allà hi havia el projecte educatiu de centre i les competències bàsiques, creades, compartides i assumides per tothom. El que calia aleshores era anar fent passos en aquesta direcció.

«I, finalment, arribo a la necessitat»

Bàsicament, hom aprèn a mesura que va vivint i, a poc a poc, sovint a partir de les pròpies equivocacions. La vida ens va regalant comprensions íntimes i profundes. A vegades no som capaços d'expressar-les amb claredat, tan sols les

intuïm com una guia que ens fa sentir lleugers i en calma. Això és la necessitat.

Com podem cultivar aquesta saviesa i com podem tenir-la present en les nostres relacions amb els nens i les nenes, les seves famílies i els companys i les companyes del centre? De manera fonamental, tenint present allò que uneix.

Allò que uneix en un conflicte és copsar una realitat més àmplia. Allò que uneix a l'hora de posar un límit a un infant que s'ha equivocat és reconèixer primer l'intent d'autoregulació que hi ha darrere de tota acció, per inadequada que aquesta ens sembli. Reconèixer la dignitat de cadascú no implica, però, ni justificar tot el que l'altra persona pugui fer, ni estar-hi d'acord, ni no enfadar-se amb qui ha realitzat l'acció errònia. Però, de fons, hi ha una mirada àmplia, que no

Allò que uneix en un conflicte és copsar una realitat més àmplia. Allò que uneix a l'hora de posar un límit a un infant que s'ha equivocat és reconèixer primer l'intent d'autoregulació que hi ha darrere de tota acció, per inadequada que aquesta ens sembli

jutja, perquè parteix de la connexió amb el fet que un mateix també s'equivoca i necessita temps per aprendre.

Reconèixer això és copsar la necessitat més profunda, la necessitat de sentir-nos acceptats, de pertànyer, de ser estimats.

Permetre que això que sabem amb profunditat no quedés ofegat per les urgències i les pressions de la vida diària va ser un element present durant tot l'assessorament, però més concretament cap al final, en què, en definitiva, vam aprofundir sobre què significava educar per

al grup. La lectura d'un text que vaig anar elaborant al llarg dels mesos va significar també un punt de referència en aquells moments.

Les intervencions a l'aula

Al llarg de tot el curs, les sessions de gran grup van anar acompanyades de la meua intervenció en una aula de primer on vaig participar amb la mestra en una experiència de treball autònom en l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Les nostres vivències, com les de la resta del professorat, eren compartides amb el gran grup i van materialitzar-se en un DVD de les pràctiques a l'aula.

Les concrecions

És difícil saber, en un centre amb tant de criteri i de camí recorregut previs, quines de les actuacions encetades des d'aleshores a l'escola han estat fruit d'aquest assessorament. M'agradaria pensar que l'assessorament va aportar un granet més de sorra en algunes d'aquestes noves actuacions com ara

l'espai d'intercanvi familiar, els racons en algunes aules, el treball cooperatiu al cicle superior, els padrins de lectura, la substitució d'alguns llibres de text per enfocaments més inclusius, la participació de les mares i els pares durant estones de lectura a les aules, etc.

Però, més enllà de les concrecions visibles, tinc el convenciment que, a través d'aquesta vivència, la nostra mirada personal i col·lectiva va esdevenir una mica més àmplia.

HEM PARLAT DE:

- Formació contínua del professorat, formació permanent.
 - Desenvolupament professional.
 - Treball en equip del professorat.
-

Notes

*Si voleu saber més sobre aquesta experiència, podeu consultar el document generat durant el curs a www.educacionviva.com/documents.htm

1. Confuci es trobava admirant les cascades de Lüliang. Les aigües queien d'una alçada

tan immensa que feia impossible que ni tortugues ni cocodrils s'hi poguessin mantenir. Va veure un home nedant. Com que es pensava que s'estava ofegant, va demanar als seus deixebles que anessin a rescatar-lo. De sobte, l'home va sortir del riu i va començar a caminar per la ribera, cantant. En arribar al seu costat, Confuci li va demanar:
—Quin és el teu mètode per nedar en aquestes aigües?

—No en tinc cap, de mètode —va contestar l'home— Parteixo d'allò que m'ha estat donat, desenvolupo el que és natural i finalment arribo a la necessitat. Vaig néixer en aquestes terres, això és el que m'ha estat donat. Vaig créixer a l'aigua i, a poc a poc, m'hi vaig sentir a gust. Això és el que és natural en mi. I ignoro per què actuo d'aquesta manera, això és la necessitat.

(Adaptat de *Cuatro lecturas sobre Zhuangzi*, de J.F. Billeter, Madrid, Siruela 2003.)

Jordi Mateu

Coordinador del Centre de Recerca i
Assessorament d'Educació Viva

Jmateu22@gmail.com

Aquest article fou rebut a GUIX: ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes de desembre de 2009 i acceptat el mes de febrer de 2010 per ser-hi publicat.